

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Tallinna parkide kaitse alt väljaarvamine” eelnõu**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Loodusobjektide kaitse alt väljaarvamisele ja kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse looduskaitse seaduse § 10 lõike 1 kohast menetlust. Eelnõukohase määrusega arvatakse looduskaitse alt välja kümme Tallinna kaitsealust parki (põhiliselt on tegemist eraomanduses olevate iluaedadega).

Looduskaitse alt arvatakse välja järgmised Tallinna kaitsealused pargid: Hans Lepa puukool-aed Haabersti linnaosas; Linnu tee 83 aed, Linnu tee 87 aed ja Mõtuse tn 8 aed Kristiine linnaosas; Kurni tn 5 aed ning Palli tn 4 ja 6 aed Nõmme linnaosas; Hõbekuuse tee 31/Tuule tn 36 aed, Kesktee 35 aed, Väina tee 4 aed ja Windecki park Pirita linnaosas. Nende objektide puhul on tegemist peamiselt hoonestatud elamumaa sihtotstarbega katastriüksustega.

Pargid on kaitse alla võetud Tallinna Linnavalitsuse 28. mai 1993. a määruse nr 105 „Linnapuude, parkide ja aedade looduskaitse alla võtmine” II lisaga „Looduskaitse all olevate parkide, haljakute ja aedade nimekiri” ja III lisaga „Looduskaitse all olevate koduaedade nimekiri”. Kaitse alla võtmise põhjendused olid järgmised: Windecki park – liigiline väärtus, põlispuud, kultuurilooline mälestis, kunagise villa Windecki park; Hans Lepa puukool-aed – liigiline väärtus, kultuurilooline mälestis, kunagise Tallinna linnaaedniku Hans Lepa (1873–1951) puukool-aed; ülejäänud kaheksa eraaia kaitse alla võtmise põhjused olid liigiline ja aiakujunduslik väärtus. Nimetatud kaitsealustest parkidest on kaks, H. Lepa puukool-aed ja Hõbekuuse tee 31 asuv dendroaed, Vabariigi Valitsuse 7. aprilli 1998. a korralduse nr 302 „Sordiaretuslikku, teaduslikku või kultuuriväärtust omavate istanduste loetelu kinnitamine” punktide 6 ja 7 kohaselt dendroloogilise väärtusega.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialist Imbi Mets (tel 329 5543, e-post imbi.mets@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Riina Kotter (tel 503 7128, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (tel 5349 4399, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel koosõlastamisel ja kinnitamisel on Marika Erikson, (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee). Keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu ja kaitse alt välja arvamise põhjendused

9. juulil 1994. a jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne nimetatud seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega sätestatud korras uue kaitse-eeskirja rakendamiseni niivõrd, kui võrd need ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Sisuliselt sama regulatsiooni annab ka kehtiva looduskaitse seaduse § 91 lõige 1, mille kohaselt enne selle seaduse jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seaduse alusel uue korra

kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni. Looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 13 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel sama seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. *LKS* § 10 lõike 1 kohaselt võtab kaitseala, sh pargi, puistu või arboreetumi kaitse alla Vabariigi Valitsus ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti Vabariigi Valitsus.

Loodusobjekti kaitse alla võtmise eelduseks on selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus (*LKS* § 7 lõige 1). Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirja § 1 lõike 2 kohaselt on pargi kaitse-eesmärk ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega.

Keskkonnaamet tellis 2017. aasta suvel dendroloog Olev Abnerilt ekspertiisi Windecki pargi ja Hans Lepa puukooli-aija territooriumil kasvavate üksikpuude või puude rühmade eraldi objektina kaitse alla võtmise põhjendatuse ja otstarbekuse kohta. Seletuskirjas esitatud põhjendused nende objektide kaitse alt välja arvamise kohta lähtuvad ekspertiisi tulemustest.

Windecki pargi ajalooline hoonestus, teedevõrk ja struktuur on praeguseks hävinud ning seda ei ole võimalik taastada, seega ei ole objekti enam otstarbekas pargina riiklikul tasemel edasi kaitsta. Allesjäänud pargi territoorium on jagatud üheks tootmismaa ja seitsmeks elamumaa katastriüksuseks, millest osa on hoonestatud. Windecki park rajati 19. sajandi teisel poolel Maarjamäe asumisse suvemõisa juurde. Suvemõisa park on arvatavasti ligikaudu 160 aastat vana: kahe mahavõetud tamme vanus oli umbes 2 m kõrguselt hinnatuna 148 aastat (aastaringe luges 30. jaanuaril 2007. a E. Berends). Pärast 1945. aastat anti osa hooneid hüdro meteoroloogia teenistusele ja osa sõjaväele kasutada. 1990. aastal anti hooned ja park Eesti Olümpiakomiteele, hiljem läksid need tagastamiste kaudu eravaldusse. Suvemõisa stiilne puidust peahoone põles maha 1995. aastal.

Windecki pargi alale jäävatest vanadest puudest väärrib riiklikku kaitset mõõtmelt suur ja tõenäoliselt Eesti vanim (vanus 130–140 aastat) punane tamm. Ekspertihinnangu kohaselt väärrib kohalikku kaitset astangu servas olev Tallinna kõige vanem (vanus u 135 aastat) euroopa lehiste rida (17 puud), 12 harilikku valgepööki kui dendroloogilist haruldust ning kaks suurte mõõtmetega hõbehaaba.

Keskkonnaamet tegi 28. veebruari 2018. a kirjaga nr 7-16/18/2881 Pirita Linnaosa Valitsusele ettepaneku võtta kohaliku kaitse alla eksperdi nimetatud kohalikku kaitset väärivad puud. Keskkonnaministri 28. augusti 2018. a käskkirjaga nr 1-2/18/652 algatati koos Tallinna parkide kaitse alt välja arvamise menetlusega punase tamme looduse üksikobjektina riikliku kaitse alla võtmise menetlus.

Hans Lepa puukool-aed on hävinud ning seda ei ole enam otstarbekas pargina riiklikul tasemel edasi kaitsta. Aiast on säilinud mõned põõsad ja osad puud, mis kasvavad aia asemele ehitatud korruselamute vahel. Ekspertiisi alusel väärivad puudest riiklikku kaitset suurte mõõtmetega dendroloogilised haruldused: kaks Eesti vanimat (vanus u 90 aastat) eriokkalast tsuugat ja rühmas koos kasvavad neli rumeelia mändi (vanus u 90 aastat). Ekspertihinnangu kohaselt väärrib kohalikku kaitset suure võra läbimõõduga harilik tamm Vabaõhumuuseumi tee 9 elamust loodes.

Keskkonnaamet tegi 1. märtsi 2018. a kirjaga nr 7-16/18/3002 Haabersti Linnaosa Valitsusele ettepaneku võtta ekspertiisis nimetatud väärtuslikud puud kohaliku kaitse alla Tallinna linnaga seotud ajaloolis-kultuurilise tausta tõttu.

Eksperdi arvamusega võtta kaks eriookalist tsuugat ja neli rumeelia mändi riikliku kaitse alla ei ole arvestatud. Puud peaksid olema kohaliku, mitte riikliku kaitse all puukooli ajaloolis-kultuurilise tausta tõttu. Eriokkalised tsuugad ja rumeelia mändid kasvavad korrusmajade vahelisel rohealal, nende säilitamisel on olulisim roll läbi mõeldud planeeringul. Hans Lepp andis Tallinna linnaaednikuna alates 1907. aastast 33 aasta jooksul hindamatu panuse vanalinna roheline võõndi kujundamisele, parkide planeerimisele ja rajamisele, teadaolevalt osales ta kokku 17 objekti planeerimises ja rajamises. 1931. aastal ostis H. Lepp Lillevälja talu, kuhu rajas puukooli, mis oli orienteeritud viljapuude, köögiviljataimede ja lillede kasvatamisele. 1940. aastal suurem osa H. Lepa aiandist ja puukoolist natsionaliseeriti. Peale teist maailmasõda 1947. aastal kinkis H. Lepp oma puukoolist Tallinna taastamiseks 100 pärna- ja 100 vahtraistikut ning 4200 ilupõõsast. Ühtlasi saadi tema aiast haruldasi puid, mis istutati rajatavasse 16. oktoobri parki, alates 1989. aastast Tammsaare park.

Ülejäänud kaheksa määruses käsitletud objekti on hooldatud eraaiad (iluaiad), millel ei ole võrreldes linnaruumis asuvate avalike parkidega üleriigilist tähtsust. Eraaedadesse kogutud liikide püsimine on üldjuhul tagatud ka ilma looduskaitseliste piiranguteta ning nende säilimiseks ei ole vaja riiklikke piiranguid. Nimetatud kaheksa eraiaia olulisust on esile toodud Tallinna linnaosavalitsuste üldplaneeringutes ning objekte on võimalik kaitsta kohalikul tasandil planeeringute kaudu. Kui loodusobjekt arvatakse riikliku kaitse alt välja, toob see kaasa ka muudatuse üldplaneeringus (kaovad looduskaitsealade alusel kehtinud piirangud). Tabelis 1 on lisaks kaitse alt välja arvamise põhjendustele esitatud ka info, kas ja kuidas kajastatakse määruses käsitletud parke üldplaneeringutes ning milliseid ettepanekuid on kaitsealuste loodusobjektide kohta tehtud.

Määruses käsitletud parkides ei ole looduskaitsealadest ega kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevat üleriigilist looduskaitsealade väärtust ning nende edasine kaitse riiklikul tasandil ei ole vajalik ega otstarbekas. Üheski määruses käsitletavas pargis ei ole keskkonnaregistris registreeritud kaitsealuseid liike.

Tabel 1. Tallinna parkide kaitse alt väljaarvamise põhjendused (KKR – keskkonnaregister)

Nr	Objekt, KKR kood	Asukoht	Põhjendused ja märkused. Pindalad on antud KKR andmetel
1	Windecki park KLO1200275	Pirita linnaosa	Vastavalt ekspertiisile on pargi ajalooline hoonestus, teedevõrk ja struktuur hävinud ning seda ei ole võimalik taastada. Praeguseks on allesjäänud pargi territoorium jagatud peamiselt elamumaa kruntideks, millest osa on hoonestatud. Windecki pargis registreeriti 1995. aastal ligi 60 nimetust puittaimi, 1101 puud 37 liigist. Aastatel 1963–1964 rajati pargi serva staadion, mis piirati aiaga ning osa pargipuid jäi sellele alale. 2007. aasta talvel tehti raie SK FC Levadia staadioni laiendamiseks, kokku võeti maha 165 puud, nende seas 19 vahtrat, 17 sangleppa, 16 tamme, 16 saart ja 7 lehist.

			<p>Pirita linnaosa kehtiva üldplaneeringu (Tallinna Linnavolikogu 17. septembri 2009. a otsus nr 179) seletuskirjas (tabel lk 38–39 ja joonis 2) on öeldud, et Windecki pargi maa-ala on detailplaneeringuga muudetud elamumaa ja jagatud elamukruntideks. Üldplaneeringuga tehakse ettepanek arvata Windecki park välja kaitsealuste objektide nimekirjast. Samas üldplaneeringus tehakse ettepanek koostada uus ekspertiis üksikpuude või puudegruppide üksikobjektina kaitse alla võtmiseks. (Seletuskirja punktis 2 on esitatud O. Abneri tehtud ekspertiisi kokkuvõtte).</p> <p>Pindala on 2,4 ha. Pargi alale jäävad seitse elamumaa, üks tootmismaa ning osaliselt ka transpordimaa sihtotstarbega katastriüksused.</p>
2	<p>Hans Lepa puukool-aed</p> <p>KLO1200334</p>	Haabersti linnaosa	<p>Vastavalt ekspertiisile on Hans Lepa puukool-aed hävinud ning seda ei ole enam otstarbekas pargina riiklikul tasemel kaitsta. Aiast on säilinud mõned põõsad ja osa puid, mis kasvavad aia asemele ehitatud korruselamute vahel.</p> <p>Hans Lepp oli Tallinna linnaaednik aastatel 1907–1940, Vabaõhumuuseumi tee äärsel maa-alal paiknes tema kunagine kodukoht ja puukool-aed. Praeguseks ajaks ei ole kunagisest puukool-aiast midagi säilinud, vaid 2008. aasta ortofotol on Kärneri tn 2/4 kinnistu asemel näha peenarde süsteemi.</p> <p>Haabersti linnaosa kehtiva üldplaneeringu (Tallinna Linnavolikogu 20.04.2017 otsus nr 40) seletuskirja ptk 4 p 4.2 „Asumisisesed rohealad” ja põhikaadil 2 „Roheline võrgustik” on aed märgitud rohealaks nr 19 (kaardil piiritletud põhjapoolne osa, Vabaõhumuuseumi tee 9).</p> <p>Pindala on 2,2 ha. Alal on seitse elamumaa ja üks transpordimaa sihtotstarbega katastriüksus.</p>
3	<p>Hõbekuuse tee 31/Tuule tn 36 aed</p> <p>KLO1200336</p>	Pirita linnaosa	<p>Tegemist on eraomanduses oleva maaga, kus paiknevad elamu, kõrvalhooned, kasvuhooned ning hooldatud iluaed. Looduskaitsealusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitsealuse väärtusega.</p> <p>Pindala on 1539 m², see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.</p>
4	<p>Kesktee 35 aed</p> <p>KLO1200337</p>	Pirita linnaosa	<p>Tegemist on elamu ja kõrvalhoonega eraomanduses oleva maaga, mida ilmestavad mõned torkavad kuused, põetud harilikud</p>

			<p>elupuud ning külvatud muru. Looduskaitseesadusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitse väärtusega.</p> <p>Pindala on 679 m², see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.</p>
5	Kurni tn 5 aed KLO1200588	Nõmme linnaosa	<p>Tegemist on elamu ja kõrvalhoonetega eraomanduses oleva maaga, mille puistu koosseisus on peamiselt harilikud männid ja mõned kuused, aeda on istutatud ka harilikke jugapuid ja sireleid. Looduskaitseesadusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitse väärtusega.</p> <p>Pindala on 2364 m², see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.</p>
6	Linnu tee 83 aed KLO1200368	Kristiine linnaosa	<p>Tegemist on elamu, kõrvalhoonete ja kasvuhoonega eraomanduses oleva maaga, mida ümbritseb tänava poolt kõrge hariliku elupuu hekk. Aeda on lisaks istutatud okaspuude eri sorte. Looduskaitseesadusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitse väärtusega.</p> <p>Pindala on 1361 m², see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.</p>
7	Linnu tee 87 aed KLO1200367	Kristiine linnaosa	<p>Tegemist on elamu, kõrvalhoonete ja kasvuhoonega eraomanduses oleva maaga, mille juurde kuulub kunagise kuulsa aedniku Laine Lepa rajatud iluaed. Aeda on järjepidevalt hooldatud ja oskuslikult aiaruumideks jagatud. Aeda ilmestavad püsililled ja okaspuude kollektsioonid. Looduskaitseesadusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitse väärtusega.</p> <p>Pindala on 1590 m², see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.</p>
8	Mõtuse tn 8 aed KLO1200369	Kristiine linnaosa	<p>Tegemist on elamu ja kõrvalhoonetega eraomanduses oleva väga väikese kinnistuga, kuhu on elulõngade kataloogi autor Guido Toovere rajanud iluaia. Aeda on järjepidevalt hooldatud, seda ilmestavad mitmed huvitavad okaspuude vormid ja rododendronid. Looduskaitseesadusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitse väärtusega.</p> <p>Pindala on 696 m², see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.</p>

9	Palli tn 4 ja 6 aed KLO1200366	Nõmme linnaosa	Tegemist on elamu ja kõrvalhoonetega eraomanduses oleva maaga, mille juurde kuuluv aed ei paista silma haruldaste või eksootiliste liikide poolest. Alal kasvavad Nõmmele tüüpiliselt mõned vanad harilikud männid. Looduskaitseadusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitse väärtusega. Pindala on 3915 m ² , see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.
10	Väina tee 4 aed KLO1200365	Pirita linnaosa	Tegemist on elamu, kõrvalhoonete ja kasvuhoonega eraomanduses oleva maaga, mille aed ei paista silma haruldaste või eksootiliste liikide poolest, esindatud on harilikud elupuud ja mõned okaspuude vormid. Looduskaitseadusest ja kaitsealuste parkide kaitse-eeskirjast tulenevalt ei ole aed üleriigilise looduskaitse väärtusega. Pindala on 1650 m ² , see on elamumaa sihtotstarbega katastriüksus.

Määrusega Tallinnas kaitse alt väljaarvatavate parkide pindala kokku on ligikaudu 6 ha, tegemist on peamiselt eraomandis oleva maaga ja väikeses osas munitsipaalmaaga.

3. Menetluse kirjeldus

Keskkonnaamet koostas 2017. aasta kevadel Tallinna kümne pargi kaitse alt väljaarvamise määruse eelnõu väljatöötamise kavatsuse. Dokumendiga oli võimalik tutvuda 7. juulist kuni 26. juulini 2017. a Keskkonnaameti Harju kontoris (Viljandi mnt 16, Tallinn) ja Keskkonnaameti veebilehel <https://www.keskkonnaamet.ee>, samuti oli väljatöötamise kavatsus kättesaadav vastavate linnaosavalitsuste veebilehtedel ning kuulutus ilmus Õhtulehes 6. juulil 2017. a. Põhjendatud parandusettepanekuid ja vastuväiteid väljatöötamise kavatsuse kohta paluti esitada Keskkonnaametile hiljemalt 26. juuliks 2017. a.

Teavituskirjad väljatöötamise kavatsusest saadeti Haabersti, Kristiine, Nõmme ja Pirita Linnaosa Valitsusele, Tallinna Keskkonnaametile ning 18 eraomanikule.

Tabel 2. Ettepanekud ja seisukohad vastuseks Keskkonnaameti teavituskirjale

Ettepaneku tegija	Ettepaneku sisu	Keskkonnaameti (KeA) vastus
Kodanikuühendus Eesti Metsa Abiks (EMA) kiri 26.07.2017	1. Arvata väljatöötamise kavatsusest välja Hõbekuuse tee 31/Tuule tn 36 aed (Pirita linnaosa haljasala).	12. juuli 2017 vastuskiri nr 7-9/17/4632-2. Selgitati, et Hõbekuuse tee 31/Tuule tn 3b aed on eraomandis olev kinnistu, mitte Pirita linnaosa haljasala. Eksitus tulenes Google Mapi kasutamisest, kuhu on märgitud kattuvus Merivälja pargiga. Pirita linnaosa üldplaneeringus on objektid kajastatud vastavalt tegelikule

	<p>2. EMA hinnangul pole Haabersti linnaosas asuva Hans Lepa puukool-aija ala kaitse alt välja arvamine õigustatud, kuna väärtuslike puude ning linnaelanike tervise seisukohast väärtusliku haljasala säilimine pole sellisel juhul enam tagatud.</p> <p>3. Kas alal soovitakse kinnisvaraarendust laiendada, kes vastutab selle eest, et looduskaitseelised väärtused on hävinud korrusmajade ehitamise tõttu, kuidas kõnealune rikkumine on teoks saanud?</p>	<p>olukorrale.</p> <p>25. augusti 2017 vastuskiri nr 7-9/17/4961-4. H. Lepa puukooli-aija alal ei ole selliseid looduskaitseelisi väärtusi, mis loovad eeldused selle riikliku kaitse all olemiseks pargi, puistu või arboretumina. Tegemist oli kunagise puukooliga, kus kasvatati istikuid ja kus paiknesid kasvuhooned. Alale ehitatud korruselamute vahel on säilinud ja kasvamas eri liiki vanemaid puid (kuused, hõbepajud), kõige tähelepanuväärsemad puud on säilinud Vabaõhumuuseumi tee 9 katastriüksusel. Säilinud puudel on kahtlemata kõrge haljastuslik väärtus, kuid senine kaitsevorm (park, puistu, arboretum) ei ole väärtuse olemust arvestades asjakohane.</p> <p>KeA tellis dendroloog Olev Abnerilt 2017. aastal ekspertiisi, mille eesmärk oli anda hinnang Hans Lepa puukooli-aija territooriumil kasvavate üksikpuude või puurühmade eraldi objektina kaitse alla võtmise põhjendatuse ja otsustatavuse kohta. Ekspertiisile tuginedes tegi KeA Haabersti Linnaosa Valitsusele ettepaneku võtta väärtuslikud puud kohaliku kaitse alla (1. märtsi 2018. a kiri nr 7-16/18/3002). Ettepanek arvata Hans Lepa puukool-aija pargina riikliku kaitse alt välja tuleneb vajadusest viia objekti kaitse vastavaks praeguseks kujunenud olukorrale.</p> <p>Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt on territoriaalplaneerimise korraldamise eest vastutav kohalik omavalitsus. Haabersti linnaosa üldplaneering algatati Tallinna Linnavolikogu 23. märtsi 2006. a otsusega nr 90 ning kehtestati Tallinna Linnavolikogu 20. aprilli 2017. a otsusega nr 40.</p> <p>Planeerimisseadusest lähtuvalt on planeeringuprotsessid avalikud, ruumilise planeerimise üks põhimõtteid ongi ulatuslik avalikkuse kaasamine ja protsessist teavitamine. Kogu planeeringu</p>
--	--	---

	<p>4. EMA hinnangul pole Pirita linnaosas asuva Windecki pargi kaitse alt välja arvamine õigustatud, kuna väärtuslike puude ning linnaelanike tervise seisukohast väärtusliku haljasala säilimine pole sellisel juhul enam tagatud. Mis põhjusel soovitakse Windecki park kaitse alt välja arvata, kui tegemist on senisele kinnisvaraarendusele vaatamata ikka veel väärtusliku haljasalaga, kus asub esimese väärtusklassi puid?</p>	<p>protsessi kestel võib igaüks avaldada arvamust. Iga planeeringuliigi juures on esitatud sätted, mis peavad aitama kaasata neid kodanikke, kes soovivad olla kursis, mida planeeritakse. Milline planeeringulahendus kehtestatakse, otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu või valitsus. Planeering kehtestatakse haldusaktiga ja sellele ettenähtud nõuded sisalduvad haldusmenetluse seaduses.</p> <p>Windecki pargi riikliku kaitse alt välja arvamise põhjuseks on pargi arhitektuurse kompositsiooni ja ajaloolise planeeringu loetamatus. Pargi territoorium on jagatud elamumaa kruntideks, millest osa on hoonestatud. Osa kunagise Windecki suvemõisa puistusse kuulunud puudest kasvab riikliku kaitse all oleval objektil, osa puid aga kasvab väljaspool kaitse all olevat ala. Leidub üle saja aasta vanuseid puid, millest paljud silmapaistvad puud (lehised, punane tamm, harilikud valgepöögid) on vanuse poolest jõudnud Eesti oludes küpsesse ikka. Pargina pole ala kaitse all hoidmine enam otstarbekas.</p> <p>KeA tellis dendroloog Olev Abnerilt 2017. aastal ekspertiisi, mille eesmärk oli anda hinnang Windecki pargi territooriumil kasvavate üksikpuude või puurühmade eraldi objektina kaitse alla võtmise põhjendatuse ja otsustatavuse kohta. Ekspertiisile tuginedes tegi KeA Pirita Linnaosa Valitsustele ettepaneku võtta osa väärtuslike puud kohaliku kaitse alla (28. veebruari 2018. a kiri nr 7-16/18/2881). Windecki pargis kasvava punase tamme riikliku kaitse alla võtmise menetlus algatati keskkonnaministri 28. augusti 2018. a käskkirjaga nr 1-2/18/652 koos Tallinna parkide kaitse alt välja arvamise menetlusega.</p>
	<p>5. EMA toetub oma seisukohavõetus Tallinna rohealade teemaplaneeringule, mis valmis 2008. aastal ning peaks</p>	<p>Tallinna rohealade teemaplaneeringutes väljatöötatud lahendusi kasutatakse linnaosade üldplaneeringute koostamisel. Tallinna linnaosade üldplaneeringud arvestavad ka rohealade paiknemise,</p>

	olema üheks linna arengu alusdokumendiks. Kõnealune dokument toetab EMA osutatud rohealade säilitamist.	eesmärkide ja vajadustega linnaruumis. Lisaks on Tallinna Linnavolikogu kehtestanud 13. juuni 2013. a määruse nr 40 „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013–2025”, mille punktis 5.4.1 „Haabersti linnaosa” nimetatakse muuhulgas asumisestest rohealade hulgas Hans Lepa puukooli-aeda. Tegevuskava punktis 5.4.7 „Pirita linnaosa” Windecki parki ei käsitleta.
Katastriüksuse omanik, kirjad 26.07.2017 ja 21.08.2017	Nõustub kinnistu omanikuna aia kaitse alt välja arvamise. Kuidas kulges aia kaitse alla võtmise protsess ning mis on objekti kaitse alla võtmise põhimõtted? Kuidas võeti omal ajal aiad looduskaitse alla nii, et selleks ei küsitud omanike arvamust?	21. augusti 2017 vastuskiri nr 7-9/17/4950-2. Tallinna Linnavalitsuse 28. mai 1993. a määrusega nr 105 „Linnapuude, parkide ja aedade looduskaitse alla võtmine” võeti Tallinnas kaitse alla puud, pargid ja aiad, kokku 53 objekti. Selles nimekirjas oli ka Palli tn 4 ja 6 aed. 1993. aastal viis määruse menetlust läbi Tallinna Linnavalitsus, kes oli kuni 2000. aasta lõpuni kaitsealuste objektide valitsejaks.
Katastriüksuse omanik, kiri 24.07.2017	Paluti kaaluda võimalust jätta Kurni tn 5 aed looduskaitse alla. Aia senise staatuse säilitamine võimaldaks väärtuslikku looduskooslust säilitada. Aeda külastas grupp dendrolooge koos Sulev Järvega, kes leidsid, et taimekooslus Nõmmel on unikaalne ja väärt säilitamist.	23. augusti 2017. a vastuskiri nr 7-4/17/4496-3. Koduaiad on kahtlemata väärtuslikud oma eri liiki puude ja püsilillede kollektsoonidega ning neil on oluline tähtsus linnaruumi haljastuses. Samas kaitstakse objekte riiklikult, kui seal leidub piisavalt üleriigilise tähtsusega looduskaitselisi väärtusi. Riikliku kaitse all olevate parkide olulisus on eelkõige nende maastikuline väärtus riiklikul tasandil, nende ajalooline või kultuurilooline taust, funktsioon. Üleriigilise tähtsusega looduskaitseliselt väärtuslike parkide maastik on sageli mitmekesine ja pakub erinevaid elupaiku. Koduaiad vastavad loodusobjekti riikliku kaitse all olemise eeldustele vähesel määral. Kuigi koduaedades leidub dendroloogilisi haruldusi ja hinnalisi aiakujunduselemente, paiknevad koduaiad tihtilugu õuemaal ning on maaomaniku poolt intensiivses aianduslikus kasutuses ja hoolduses.
Katastriüksuse omanik, kiri	1. Juhib tähelepanu keskkonnaregistris olevale	KeA ettepanekul parandati viga registris, 24. augusti 2017. a kiri nr 7-9/17/5536.

26.07.2017	<p>vigasele aadressile: Tuule tee 36 asemel on Tuule tee 3b. 2. Teeb ettepanek jätta Linnu tee 87 aadressil olev endise aedniku Laine Lepa aed kaitse alla.</p> <p>3. Märgeb, et kui seadusemuudatuse eesmärk on see, et rohkem ei peaks kaitse all olevaid aedu üle vaatama ja tekiks võimalus 100%-lise maamaksu määramiseks, siis see ei ole õilis eesmärk.</p>	<p>Koduaiad on kahtlemata väärtuslikud oma eri liiki puude ja püsililled kollektioonidega ning neil on oluline tähtsus linnaruumi haljastuses. Samas kaitstakse objekte riiklikult, kui seal leidub piisavalt üleriigilise tähtsusega looduskaitselisi väärtusi. Riikliku kaitse all olevate parkide olulisus on eelkõige nende maastikuline väärtus riiklikul tasandil, nende ajalooline või kultuurilooline taust ja funktsioon. Üleriigilise tähtsusega looduskaitseliselt väärtuslike parkide maastik on sageli mitmekesine ja pakub erinevaid elupaiku.</p> <p>Koduaiad vastavad loodusobjekti riikliku kaitse all olemise eeldustele vähesel määral. Kuigi koduaedades leidub dendroloogilisi haruldusi ja hinnalisi aiakujunduselemente, paiknevad koduaiad tihtilugu õuemaal ning on maaomaniku poolt intensiivses aianduslikus kasutuses ja hoolduses.</p> <p>Ala kaitse alt välja arvamise kaob senine 50%-line maamaksusoodustus. Kaitse alt välja arvamisel ei lähtuta maamaksust, vaid eelkõige ala looduskaitsealistest väärtustest ning looduskaitseseaduses ja parkide, aboretumite ja puistute kaitse-eeskirjas sätestatud liiga suurtest piirangutest koduaedadele. Linnu tee 87 paikneva koduaiaga riikliku kaitse all hoidmine ei ole põhjendatud.</p>
Pirita Linnaosa Valitsus, kiri 07.08.2017 nr 2-1.2/377	Pirita Linnaosa Valitsus ei nõustu Windecki pargi klindijalami alumise terrassi looduskaitse alt väljaarvamisega, kuna puudub liigiliselt, arvuliselt ja väärtusklasside kaupa dendroloogiline inventeerimine.	15. augusti 2017. a vastuskiri nr 7-4/17/4507-3. Windecki park pole pargina säilinud, kuid KeA nõustub, et alal kasvab väärtuslikke üksikpuid ja puurühmasid. KeA tellis dendroloog Olev Abnerilt 2017. aastal ekspertiisi, mille eesmärk oli anda hinnang Windecki pargi territooriumil kasvavate üksikpuude või puurühmade eraldi objektina kaitse alla võtmise põhjendatuse ja otsustatavuse kohta. Ekspertiisi kokkuvõte: Windecki pargi ajalooline hoonestus, teedevõrk ja struktuur on praeguseks hävinud ning seda ei ole võimalik taastada, seega ei ole objekti enam otstarbekas pargina riiklikul tasemel

		<p>edasi kaitsta. Windecki pargi alale jäävatest vanadest puudest väärrib riiklikku kaitset mõõtmelt suur ja tõenäoliselt Eesti vanim punane tamm. Kohalikku kaitset väärrib astangu servas olev euroopa lehiste rida, 12 harilikku valgepööki kui dendroloogilist haruldust ning kaks suurte mõõtmega hõbehaaba.</p> <p>Ekspertiisile tuginedes tegi KeA Pirita Linnaosa Valitsusele ettepaneku võtta osa väärtuslikke puid kohaliku kaitse alla (28. veebruaril 2018. a kiri nr 7-16/18/2881). Windecki pargis kasvava punase tamme riikliku kaitse alla võtmise menetlus algatati keskkonnaministri 28. augusti 2018. a käskkirjaga nr 1-2/18/652 koos Tallinna parkide kaitse alt välja arvamise menetlusega.</p>
--	--	---

Keskkonnaamet tellis 2017. aasta suvel dendroloog Olev Abnerilt ekspertiisi Windecki pargi ja Hans Lepa puukool-aija territooriumil kasvavate üksikpuude või puurühmade eraldi objektina kaitse alla võtmise põhjendatuse ja otstarbekuse kohta. Tööde üleandmise-vastuvõtmise akt nr 2-7/17/212 allkirjastati 11. detsembril 2017. a.

Tuginedes eksperdi hinnangule, tehti 14. veebruaril 2018. a Keskkonnaameti kaitse planeerimise komisjonis, kus osalesid Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna ja Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo esindajad, järgmised otsused:

- jätkata Hans Lepa puukooli-aija ja Windecki pargi riikliku looduskaitse all olevate objektide nimekirjast välja arvamise menetluse ettevalmistamisega;
- teha keskkonnaministrile ettepanek võtta üksikobjektina riikliku kaitse alla Windecki pargi alal kasvav tõenäoliselt Eesti vanim punane tamm.

Keskkonnaamet saatis 28. veebruaril 2018. a Pirita Linnaosa Valitsusele kirja nr 7-16/18/2881, millega edastati Olev Abneri koostatud ekspertiis ja MapInfo kaardikihid. Ühtlasi tehti Pirita Linnaosa Valitsusele ettepanek võtta kohaliku kaitse alla Windecki pargi alal Lasnamäe astangu servas kasvav Tallinna kõige vanem (vanus 135 aastat) euroopa lehiste rida (17 puud), 12 harilikku valgepööki kui dendroloogilist haruldust ning kaks suurte mõõtmega hõbehaaba (puud on ekspertiisis esitatud koos kaitsevööndiga). Osa ettepanekus käsitletud puudest jäävad munitsipaalomanduses olevale Tuulenurga ja Saare tänava katastriüksusele.

Keskkonnaamet saatis 1. märtsil 2017. a Haabersti Linnaosa Valitsusele kirja nr 7-16/18/3002, millega edastati Olev Abneri koostatud ekspertiis ja MapInfo kaardikihid. Ühtlasi tehti Haabersti Linnaosa Valitsusele ettepanek võtta kohaliku kaitse alla Hans Lepa puukool-aija territooriumil kaks Eesti vanimat (vanus u 90 aastat) eriokkalist tsuugat, neli rühmas koos kasvavat rumeelia mändi (vanus u 90 aastat) ning suure võra läbimõõduga harilik tamm. Need puud peaksid olema kohaliku, mitte riikliku kaitse all ajaloolis-kultuurilise tausta tõttu. H. Lepp andis linnaaednikuna 33 aasta jooksul hindamatu panuse Tallinna vanalinna roheline vööndi kujundamises, parkide planeerimises ja rajamises. Samuti oli oluline rajatud puukool, mis oli orienteeritud viljapuude, köögiviljataimede ja lillede kasvatamisele. 1947. aastal kinkis H. Lepp

oma puukoolist Tallinna taastamiseks 100 pärna- ja 100 vahtraistikut ning 4200 ilupõõsast.

Tallinna Keskkonnaamet saatis 3. aprillil 2018. a Keskkonnaametile kirja nr 6.1-1.2/272-2, milles nõustub, et Hans Lepa puukooli-aija territooriumil ja Windecki pargi alal kasvavad ja Olev Abneri ekspertiisis nimetatud puud vajavad üksikobjektina kaitset. Tallinna Keskkonnaamet alustab läbirääkimisi seotud kinnistute omanikega, et välja selgitada lisanduvate piirangute seadmise võimalikkus.

Keskkonnaamet saatis 2. märtsi 2018. a kirjaga nr 7-16/18/3058 Kodanikuühendusele Eesti Metsa Abiks Olev Abneri koostatud ekspertiisi ning teavitas samas kirjas Keskkonnaameti poolt Haabersti ja Pirita Linnaosa Valitsustele tehtud ettepanekust võtta ekspertiisis esitatud väärtuslikud puud kohaliku kaitse alla.

Eelnõukohase määruse avalik väljapanek toimus 18. aprillist kuni 3. maini 2019. a Keskkonnaameti Põhja regiooni Tallinna kontoris Viljandi mnt 16, Tallinna Linnavalitsuses Vabaduse väljak 7, Tallinna Keskkonnaametis Harju tn 13, Haabersti Linnaosa Valitsuses Ehitajate tee 109a, Kristiine Linnaosa Valitsuses Tulika tn 33b, Nõmme Linnaosa Valitsuses Vabaduse pst 77 ja Pirita Linnaosa Valitsuses Kloostri tee 6.

Teade avaliku väljapaneku kohta ilmus väljaandes Ametlikud Teadaanded 11. aprillil 2019. a nr 1451596 all, üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ja kohalikus lehes Harju Elu 18. aprillil 2019. a, samuti Keskkonnaameti veebilehel www.keskkonnaamet.ee.

Looduskaitseaduse § 9 kohase kaitse alt välja arvamise menetluse käigus saadeti 401-le kinnisasja omanikule avaliku väljapaneku kohta väljastusteatega kiri. Määruse eelnõu ja seletuskiri saadeti e-kirjaga Tallinna Linnavalitsusele ja Keskkonnaametile, Haabersti, Kristiine, Nõmme ja Pirita Linnaosa Valitsusele. Samuti said e-kirja Herous Futurus OÜ, ALG Liisingu AS, AS MERKO EHITUS, AS SEB Ühisliising, Kure ja Kure Õigusbüroo OÜ, AS BRICK, Green Spot Invest OÜ, Neweka Kapital OÜ, OJALILL OÜ, OÜ Artemon Trading, OÜ Bone Invest, OÜ Forexal, OÜ Geo S.T., OÜ Gracile Projekt, OÜ Linea Consulting, OÜ NORDKAPITAL, OÜ Tango Vara, OÜ VIIKING VARAD, OÜ ARENDUSVARA, OÜ Mobiland, OÜ Puffet Invest, OÜ Vostok IT, PrügiAbi OÜ, Salix OÜ, Solar Property OÜ, Sonjara OÜ, TAVA Invest OÜ, TRIAL OÜ.

Ettepanekud ja vastuväiteid määruse eelnõu kohta paluti esitada Keskkonnaametile hiljemalt 3. maiks 2019. a. Laekunud ettepanekud on esitatud tabelis 3.

Määruse eelnõu avalik arutelu toimus 16. mail 2019. a Keskkonnaameti Harju kontoris. Arutelul osales kaks Keskkonnaameti töötajat ja üks Tallinna Keskkonnaameti töötaja.

Korduv kuulutus ilmus Ametlikes Teadaannetes 10. juulil 2019. a nr 1494951 all, sest hoiutähtaja möödumisel tagastas Omniva Keskkonnaametile kirjad, mis saadeti muudatusi puudutavate kinnisasjade omanikele. Ühtegi ettepanekut ei laekunud.

Tabel 3. Laekunud ettepanekud avaliku väljapaneku perioodil 2019. a, Keskkonnaamet (KeA)

Objekt	Maaomanik/menetlusosaline Küsimus/ettepanek	Menetleja otsus/vastus
Kümme parki ja kaheksa koduaeda	Tallinna Keskkonnaamet	Amet nõustub loodusobjektide kaitse alt väljaarvamise ja üksikobjekti kaitse alla võtmisega.
Hans Lepa	Kodanikuliikumine Eesti Metsa	Ettepanekuga ei arvestata.

<p>puukool-aed</p>	<p>Abiks</p> <p>Olev Abneri ekspertiisis soovitati riikliku kaitse alla võtta H. Lepa aias kaks eriokkalist tsuugat ning neljast puust koosnev rumeelia mändide rühm, sobiv kaitsevöönd on 20 m. KeA on teinud Haabersti Linnaosa Valitsusele ettepaneku need puud kohaliku kaitse alla võtta.</p> <p>Ettepanek: Kuna dendroloog O. Abneri ekspertiisis hinnati vajalikuks riiklikku kaitset ja eksperdihinnangu usaldusväärsuses pole alust kahelda, palume lähtuda eksperdihinnangust ja nimetatud puud riikliku kaitse alla võtta.</p>	<p>Peamine põhjus, miks nimetatud puud peaksid olema kohaliku, mitte riikliku kaitse all, on ajaloolis-kultuuriline taust. H. Lepp andis linnaaednikuna 33 aasta jooksul hindamatu panuse Tallinna vanalinna roheline vööndi kujundamises, parkide planeerimises ja rajamises. 1947. a kinkis H. Lepp oma puukoolist Tallinna taastamiseks 100 pärna- ja 100 vahtraistikut ning 4200 ilupõõsast. Tallinna Keskkonnaamet on 2018. a ja 2019. a kirjutas KeA-le nõustud, et väärtuslikud puud vajavad kaitset ning pärast määruse „Tallinna loodusobjektide kaitse alt väljaarvamine ja üksikobjekti kaitse alla võtmine” jõustumist on nad valmis alustama läbirääkimisi kinnistute omanikega objektide kohaliku kaitse alla võtmise ja lisanduvate piirangute seadmise võimalikkusest.</p>
--------------------	---	--

<p>Hans Lepa puukool-aed</p>	<p>Kinnisasja omaniku küsimused</p> <p>1. Kas on algatatud puude kohaliku kaitse alla võtmine H. Lepa puukooli territooriumil?</p> <p>2. Kas on tehtud analüüs selle kohta, kuidas Hans Lepa puukooli kaitseala kehtetuks arvamine mõjutab Kärneri tänaval oleva kinnisvara väärtust?</p> <p>3. Kas aadressil Vabaõhumuuseumi tee 9 on käimas või on plaanis järgmise viie aasta jooksul detailplaneering, sihtotstarbe muutus või muu menetlus või kas on esitatud taotlusi?</p> <p>4. Kas on garanteeritud, et säilib vaba ligipääs mööda Lillevälja tänava ja Kärneri 6 vahel?</p>	<p>1. Objektide kohaliku kaitse alla võtmise menetlust on võimalik algatada peale seda, kui objektid on riikliku kaitse alt välja arvatud, st peale Vabariigi Valitsuse määruse kinnitamist.</p> <p>2. Objekti riikliku kaitse alt väljaarvamine ei too eeldatavalt kaasa muutusi kinnisvara hinnas.</p> <p>3. Aadressil Vabaõhumuuseumi tee 9 olev elamumaa katastriüksus on eraomandis. Nimetatud menetuste eest vastutab Haabersti Linnaosa Valitsus.</p> <p>4. Vabariigi Valitsuse määrusega, millega arvatakse objekt riikliku kaitse alt välja, ei lahendata liikluskorraldust, sealhulgas parkimist korrusmajade juures. Maa-ameti avaliku teabe kohaselt on Lillevälja tänav ja Kärneri tänav eraomandis, seega tuleb selles küsimuses pöörduda maaomaniku poole.</p>
<p>Hans Lepa puukool-aed ja kaheksa koduaeda</p>	<p>Kinnisasja omaniku ettepanek</p> <p>Omanik on Hans Lepa puukool-ai ja kaheksa koduaia kaitse alt välja arvamise vastu, kuna neid võiks taastada.</p>	<p>Ettepanekuga ei arvestata. Praeguseks on kunagise 2,2 ha suuruse H. Lepa puukooli ja aia alale vastavalt planeeringutele ehitatud korruselamud, mis tähendab, et puukool-aeda ei ole võimalik taastada. Alal ei ole säilinud selliseid loodusväärtusi, mille tõttu peaks see olema riikliku looduskaitse all. Kaheksa hooldatud eraaeda (iluaeda) on hoonestatud elamu, kõrvalhoonete ja kasvuhoonetega ning mitmele neist on kogutud püsilillede ja okaspuude kollektioonid. Aiad on ka praegu alles ja hooldatud ja neil on aiakujunduslik väärtus, kuid põhjendatud ei ole nende riikliku looduskaitse all hoidmine.</p>

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu vastavalt 50% maamaksumäärast. Sellega korrigeeritakse kohalike omavalitsuste eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Kuna määrusega arvatakse nimetatud objektid kaitse alt välja, siis määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist alates hakkavad nende kinnistute omanikud maamaksu maksma vastavalt üldisele korrale. Edaspidi hakkaks Tallinnale aastas maamaksu laekuma ligikaudu 8400 eurot rohkem. Kaitse alt välja arvatavate parkide kogupindala on ligikaudu 6 ha. Maamaksu ei maksta maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punktide 6 ja 10 kohaselt kohaliku omavalitsuse haldusalas olevalt munitsipaalmaalt.

Määruse jõustumisel puudub mõju loodus- ja elukeskkonnale, kaitstavate liikide ja elupaikade seisund ei muutu, samuti puudub mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse jõustumine ei puuduta rahvusvaheliste kohustuste täitmist ega too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

Määruse eelnõu on seotud Haabersti, Kristiine, Nõmme ja Pirita Linnaosa üldplaneeringutega. Määruse jõustumisel tuleb üldplaneeringu koostamise korraldajal vastavalt planeerimisseaduse § 93 lõikele 4 viia kehtiv üldplaneering vastavusse pärast üldplaneeringu kehtestamist muudetud või kehtestatud õigusaktidega ning kanda muudatused planeeringusse, st kustutada määruses nimetatud loodusobjektid planeeringust.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.